

AZ ÖNKORMÁNYZATI KÖNYVTÁRAK HELYZETE ZALA MEGYÉBEN 2005-BEN

A statisztikai adatszolgáltatási kötelezettséget Zala megyében 227 önkormányzati könyvtár, 4 ellátórendszer valamint 4 felsőoktatási könyvtár, 13 szakkönyvtár, 2 munkahelyi könyvtár és 3 egyéb könyvtár teljesítette. A Deák Ferenc Megyei Könyvtár összesen 253 könyvtár adatlapját dolgozta fel

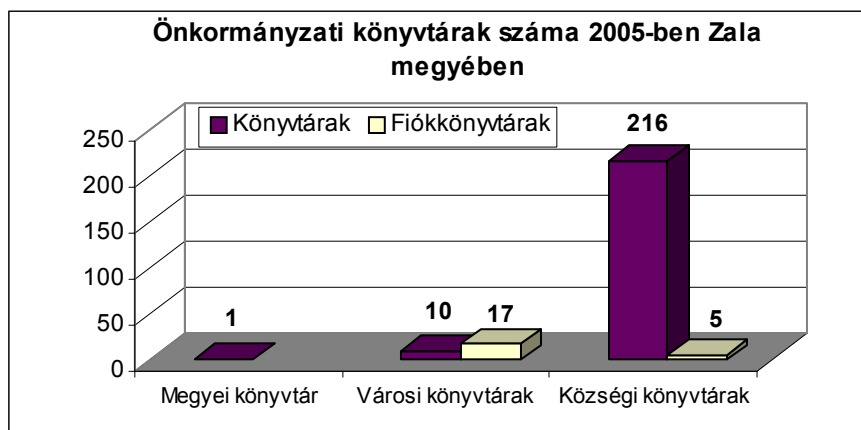
A fontosabb mutatókat és viszonyszámokat, a könyvtárak címjegyzékét rövid szöveges értékelés kíséretében tartalmazó - valamint az önkormányzati könyvtárak adatait elemző tanulmány külön kiadványban is megjelent. A *TEKE* és a *Zala megye településeinek könyvtári ellátása 2005-ben* című tanulmányok elektronikus változata megtekinthető a megyei könyvtár honlapján is.

Mivel a korábbi években hagyomány volt, hogy a Zalai Könyvtári Levelezőben is megjelent egy statisztikát elemző cikk, úgy gondoltuk, hogy ettől továbbra sem térünk el. Az alábbiakban közreadott szöveg azonban némileg – elsősorban terjedelmében - eltér a kiadványban megjelentektől.

Zala megye 257 települése közül 225 településen működött könyvtár, és 5 településen könyvtári szolgáltató hely; 27 településen nem volt könyvtári ellátás.

A megye lakosságát figyelembe véve, a 295 454 lakosú Zalában 290 991 fő számára a lakóhelyén könyvtár működött, 644 lakos számára könyvtári szolgáltató hely nyújtott szolgáltatásokat, és 4463 fő részére nem volt a lakóhelyen semmilyen formában könyvtári ellátás.

2005 végén a megyében összesen 254 önkormányzati könyvtári ellátóhelyet tartottunk nyilván; ebből 227 volt önálló könyvtár (1 megyei, 10 városi, 216 községi), 22 fiókkönyvtár (17 városi, 5 községi) és 5 könyvtári szolgáltató hely.

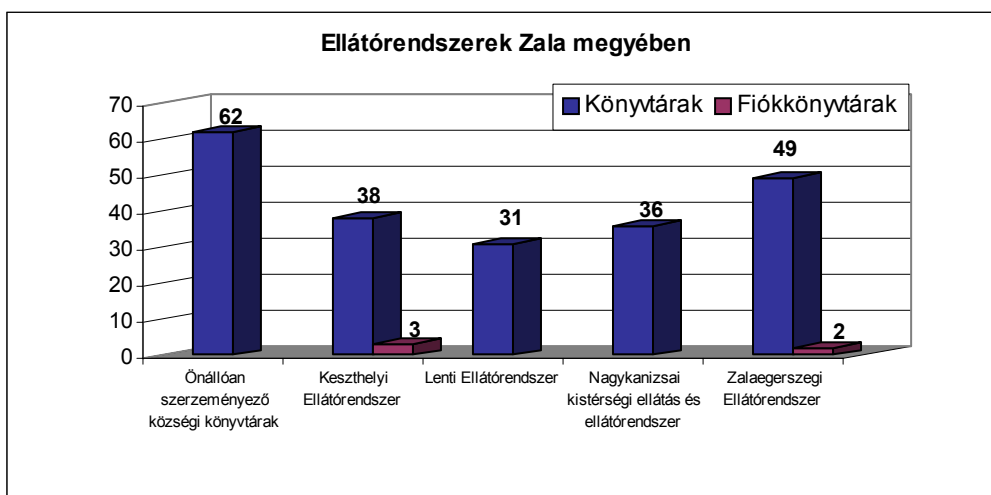
A fiókkönyvtárak száma az elmúlt évihez képest eggyel csökkent, mert év közben megszűnt a zalaegerszegi József Attila Városi Könyvtár bazisai fiókkönyvtára.

A megye aprófalvas településszerkezete miatt a községi könyvtárak ellátását, és a hálózatgondozó munkát az előző évekhez hasonlóan a megyei könyvtárral együttműködő öt városi könyvtárral (Keszthely, Lenti, Letenye, Nagykanizsa, Zalaegerszeg) együtt lehetett megfelelően elvégezni. A megyei önkormányzat ellátás költségeinek részbeni fedezésére 2005-ben is 6,4 millió forintot biztosított a Deák

Műhely

Ferenc Megyei Könyvtár költségvetésében, amelyet az a végzett munka arányában, negyedéves bontásban utalt át a városi könyvtárak számlájára.

A négy városi ellátórendszerhez összesen 159 községi könyvtári szolgáltatóhely tartozott. A keszthelyi ellátórendszer 41 (38 községi könyvtár, 3 fiókkönyvtár), a lenti ellátórendszer 31, a nagykanizsai ellátórendszer 36, a zalaegerszegi ellátórendszer 51 (49 könyvtár, 2 fiókkönyvtár) szolgáltatóhely ellátását vállalta fel. Az elmúlt évhez képest a nagykanizsai ellátórendszerben kettővel csökkent (Gelsesziget, Pat) a szerződött könyvtárak száma.

A Nagykanizsai Kistérségben 4 könyvtár szűnt meg az év folyamán, két önállóan szerzeményező könyvtár (Börzönce, Kilimán) és két ellátórendszeri könyvtár (Gelsesziget, Pat). Ezek a továbbiakban könyvtári szolgáltató helyként működnek. A mozgókönyvtári ellátást kistérségi keretek között a Halis István Városi Könyvtár biztosítja számukra. Szolgáltató hely jött létre Balatonmagyaródon is, ahol az előző években nem volt települési könyvtári ellátás.

A nagykanizsai városi könyvtár így összesen 5 települési szolgáltató hely számára biztosította a „teljes könyvtár-ellátási” (mozgókönyvtári) szolgáltatótást letéti ellátás formájában. Céljuk, hogy az ellátórendszeri szolgáltatótást fokozatosan átalakítják a kistérségi keretek között megvalósuló mozgókönyvtári szolgáltatótásra. Ez a folyamat 2005 elején indult el és várhatóan 2006-ban megvalósul. Ezen kívül létrejött a Nagykanizsai Kistérségi Adatkezelő Rendszer (NagyKar), amely a nagykanizsai kistérség kommunikációs rendszere és adatbázisa. Feladata a napi kapcsolattartás mellett az elektronikus dokumentum- és információszolgáltatótás.

62 könyvtárat tartottunk nyilván önálló községi könyvtárként, köztük 60 községi könyvtár önállóan szerzeményezett, két könyvtár (Bocska, Kacorlak) állományellátásáról pedig Zalaszentbalázs könyvtára kiskörzeti ellátás formájában gondoskodott.

A könyvtárak többsége csak települési könyvtári szolgáltatótásokat végzett. Kettős funkciójú feladatkört (köz- és iskolai) 53 önálló és két városi fiókkönyvtár látott el. Számuk összesen négyvel csökkent az év folyamán: Csonkahegyhát, Becsvölgye, Kiszögörbő, Dióskál, és Zalasabar községek könyvtárjai a továbbiakban csak községi könyvtárak lesznek; a zalaszentiváni könyvtár viszont a továbbiakban kettős funkciót lát el.

Műhely

A Nyilvános Könyvtárak Jegyzékén 2005-ben Zala megyéből összesen 230 könyvtár szerepelt, köztük 225 önkormányzati könyvtár, 2 felsőoktatási, 2 szakkönyvtár és 1 munkahelyi könyvtár.

2005-ben is folytatódott a megyében a nyilvános könyvtárak szakfelügyeleti vizsgálata: Becsvölgye, Bókaháza, Borsfa, Csapi, Csonkahegyhát, Csömödér, Dobronhegy, Egervár, Felsőrajk, Garabonc, Gósfa, Hévíz, Karmacs, Kemendollár, Kerkafalva, Kustánszeg, Külsősárd, Lipeszentadorján, Liszó, Magyarföld, Milejszeg, Nemesbük, Nemespátró, Óhid, Pacsa, Pókaszepetk, Pórszombat, Pölöske, Pusztaapáti, Rezi, Söjtör, Szentpéterföldre, Tótszerdahely, Túrje, Várvölgy, Vasboldogasszony, Zalaigrice, Zalaszentgrót, Zalaszentlászló, Zebecke településeken volt szakfelügyeleti vizsgálat, és Bagod, Nagykapornak, Nova, Zalaapáti községekben utóvizsgálat.

A könyvtárak elhelyezési és működési körülményei a korábbi évekhez hasonlóan javultak. Épület felújításra, illetve átalakításra a megyében 8 községben (Bánokszentgyörgy, Cserszegtomaj, Iklódbördőce, Kerkaszentkirály, Kányavár, Páka, Várvölgy, Zalaszentmihály,) került sor. A keszthelyi városi könyvtár épülete köré új járda épült és a pincelejárát rekonstrukciójára került sor. Új könyvtárhelyiségbe költözött Nagyrada és Zalasabar könyvtára. A hálózatgondozást végző városi könyvtárak jelentései alapján 13 községi könyvtárat festettek ki és 7 könyvtárban került sor fűtés korszerűsítésre. Új könyvtári bútort vásároltak 13 könyvtárban, informatikai fejlesztésre került sor 9 könyvtárban. A felújítások megvalósítását pályázatok is segítették.

A könyvtárak nyitva tartási óráinak száma heti 79 órával volt több, mint 2004-ben.

Egész évben zárva tartott 13 könyvtár és egy fiókkönyvtár (Lenti, Mihályfai út), számuk hattal csökkent (4 könyvtári szolgáltató helyé vált, 5 könyvtárban beindult a könyvtári szolgáltatás, ugyanakkor 3 könyvtár 2005-ben vált szünetelővé). 5-5 zárva tartó könyvtár a keszthelyi ellátórendszerhez tartozik, illetve önállóan szerzeményez, 3 könyvtár a nagykanizsai ellátórendszer tagja.

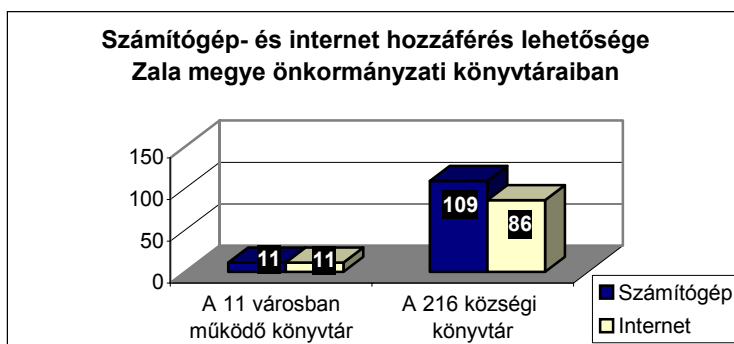
Ideiglenesen zárva tartott 2005-ben 1 városi könyvtár (Hévíz), és 21 községi könyvtár, köztük 5 önállóan szerzeményező és 16 ellátórendszerhez tartozó könyvtár. Az okok között szerepelt a könyvtáros személyének változása, felújítás, festés, vagy állományellenőrzés. Ezen kívül a nyári szabadságok miatt a megyei könyvtár és 4 városi - a zalaegerszegiek (JAVK, Apáczai ÁMK Könyvtára), a zalaszentgróti, valamint a zalakarosi - könyvtár is bezártak néhány hétre.

A könyvtárak összes alapterülete a megyében 19 584 m², 151 m²-rel több mint 2004-ben volt. 154 (74%) községi könyvtárban viszont nem éri el az 50 m²-t sem.

A könyvtárak technikai felszereltsége nagyon eltér egymástól. Sok községi könyvtárban van már televízió, videó, CD lejátszó, DVD lejátszó készülék stb. Más könyvtárakban semmilyen technikai eszköz nem biztosított.

A számítógépek száma a könyvtárakban 2005-ben kis mértékben, de tovább emelkedett. A községi önkormányzatok gazdasági szempontok alapján törekszenek arra, hogy a dokumentum és információs szolgáltatások egy helyre összpontosuljanak. Év végén a megye közkönyvtáraiban összesen 469 db számítógép állt a használók rendelkezésére 346 Internet elérhetőséggel. A megyében a használók számára 120 könyvtárban biztosítottak számítógépet, valamennyi városban működő könyvtárban és 109 községben (50 %). Internet szolgáltatást ugyanakkor 97 községi könyvtárban lehetett igénybe venni (40%).

Műhely

A könyvtárak jelentései alapján a megyében összesen 35 könyvtár használ valamilyen könyvtári integrált rendszert. A TEXTLIB programot a megyei könyvtár mellett még 4 városi könyvtár (Nagykanizsa, Keszthely, Lenti, Zalaegerszeg) alkalmazza. A SZIRÉN programot 1 városi könyvtár (Zalalövő) és egy kettős funkciójú községi könyvtár (Csesztreg) veszi igénybe. A GEORGE integrált rendszert alkalmazza 3 városi (Hévíz, Zalakaros, Zalaszentgrót) és 7 községi könyvtár. Közülük Hévíz 2006-ban a SZIRÉN program bevezetését tervezi. Az ELKA programot egy városi intézmény (Apáczai ÁMK Könyvtára) és 18 községi könyvtár használja.

A könyvtáros munkakörben dolgozók száma a megyében 316 volt (teljes munkaidőre átszámítva 144 fő), 15 fővel kevesebb, mint 2004-ben. Több könyvtárban (elsősorban községekben) került sor személyi változásokra is (pl. Csesztreg, Csömödér, Kemendollár, Liszó, Lisperzentadorján, Molnári, Nagykapornak, Szécsisziget, Tormafölde, Zalaapáti, Zalavár stb.)

A városokban működő könyvtárakban a könyvtáros munkakörben dolgozók 89%-ának van szakképesítése, a községekben mindössze a könyvtárosok 16%-a szakképzett.

A megyében összesen 88 könyvtáros rendelkezik egyetemi, vagy főiskolai könyvtáros szakképesítéssel, közülük 18-an dolgoznak községi könyvtárban. Középfokú könyvtáros szakképesítése 49 könyvtárosnak van, ebből 14 dolgozik községi könyvtárban. A legtöbb szakképesítéssel rendelkező könyvtárost Keszthely térségében találhatjuk. (Mivel a statisztikai adatszolgáltatás az alapfokú könyvtáros szakképesítésre nem kérdez rá, ezt figyelmen kívül hagytuk. Így belekerültek ők is azok közé, akiknek nincs könyvtárosi szakképesítésük.)

A városokban működő könyvtárak 118 könyvtáros közül 102-t teljes munkaidőben foglalkoztatnak, 9 fő részmunkaidős, 5 megbízási díjas és 2 díjazás nélküli alkalmazott. Ez utóbbiak a fiókkönyvtárakban tevékenykednek.

A községi könyvtárakban a 198 könyvtáros közül 10 volt főállású, 66 részmunkaidős, 66 megbízási díjas és 56 fő (28%) semmilyen díjazásban nem részesült.

Az öt városi könyvtárban az év folyamán 382 munkanapot fordítottak a községi könyvtárak ügyeinek intézésére. A kinti munka során nemcsak a könyvtárakban folytattak szakmai tevékenységet, hanem a fenntartók informálását, az intézmények szakmai érdekképviselését is elvégezték (szerződés-kötés, pályázatkészítés, könyvbeszerzési keret módosítása, berendezés-kiegészítés, informatikai fejlesztés, új könyvtáros beállítása stb.).

A felsorolt feladatok, a hálózatgondozás és központi könyvellátás érdekében közel ötvenezer kilométert tettek meg gépkocsival és autóbusszal. A személyes

Műhely

látogatások számát többszörösen meghaladja a telefonon, e-mailen, faxon történő kapcsolatfelvétel, intézkedés.

A statisztikai adatszolgáltatás alapján a megye könyvtárainak összes működési bevétele 654 640 000 Ft volt, ebből 571 099 000 volt fenntartói finanszírozás (87%).

A fenntartói finanszírozás mellett a könyvtárak működéséhez hozzájárultak a különböző pályázatok is. A pályázati támogatás 2005-ben összesen 35 810 000 Ft volt, amely összegnek túlnyomó része a városokban működő könyvtárakhoz került.

2005-ben az érdekeltségnövelő támogatásban részesülő könyvtárak száma, és a támogatás összege is magasabb volt a 2004. évinél. A 122 fenntartó önkormányzat összesen 12 256 000 Ft támogatást kapott, amely növelte a könyvtárak költségvetési keretét.

A felzárkóztató pályázat eredményeként 19 önkormányzat összesen 475 000 Ft dokumentumvásárlási támogatáshoz juthatott.

2005-ben a községi könyvtárak legnagyobb összegű fejlesztési támogatására a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma *Közkincs* pályázatai nyújthattak lehetőséget. Ebben az évben a megyében mindössze két fenntartó önkormányzat nyert a Közkincs 3 pályázaton, amely a települési közkulturális szolgáltatások továbbfejlesztését biztosító modell-értékű programok kidolgozását támogatta: Dióskál 1 300 000 Ft-ot, Szilvagy 1 500 000 Ft-ot kapott erre a célra. A Közkincs-Hitelprogram I. pályázaton a megyéből 10 községi önkormányzat szerepelt eredményesen. Közülük 8 pályázat felhasználása a helyi könyvtár fejlesztésére is kiterjed.

A Nyilvános Könyvtárak Jegyzékén nem szereplő szolgáltató helyek után kistérségi keretek között normatív támogatás igénybevétele nyílt lehetőség. Így a nagykanizsai városi könyvtár a községi befizetések, valamint a megyei támogatás mellett további 3 728 100 Ft normatívát használhatott fel 2005-ben a kistelepülések mozgókönyvtári ellátásának megszervezésére.

A könyvtárak további jelentős forrásai az NKA Könyvtári Szakkollégiumánál elnyert pályázatok, amelyekből rendezvényeket, továbbképzéseket lehetett szervezni, javítani lehetett a technikai feltételeket, hozzájárultak a könyvtári kiadványok megjelentetéséhez és segítségével önköltséges áron biztosítani lehetett a kötetes tevékenységet a városi könyvtárak számára. Az NKA pályázatok közül legjelentősebb A Nagy Könyv projekt volt, amelynek koordinálása a Deák Ferenc Megyei Könyvtár feladata volt. A rendelkezésre álló 4 000 000 Ft összegből finanszírozott programban a megye valamennyi városi könyvtára, a zalaegerszegi Apáczai ÁMK Könyvtára és a zalaegerszegi számvetési főiskola könyvtára vett részt. Összesen 139 rendezvényre került sor, köztük 67 gyermekrendezvény volt.

Saját működési bevétellel mindössze 23 könyvtár rendelkezik, köztük a megyei könyvtár, a városi könyvtárak (a letenyei és a zalakarosi könyvtár kivételével), és 14 községi könyvtár.

2005-ben a megye önkormányzatai könyvtárainak állománya összesen 2 031 135 db dokumentum volt, 6 012 dokumentummal kevesebb, mint 2004-ben. A könyvtárak 46 480 dokumentummal gyarapodtak, és 52 416 dokumentummal csökkentették az állományukat.

A megyei összesítés alapján az állománygyarapodás mértéke több mint 8000 dokumentummal több volt, mint 2004-ben. Ha megvizsgáljuk a városi könyvtárak állománygyarapodását, megállapítható, hogy a legtöbb könyvtárban valamivel kevesebb dokumentumot tudtak beszerezni, mint 2004-ben, ugyanakkor Lentiben, Letenyén és Nagykanizsán jelentősen több dokumentumot sikerült állományba venni. Az

Műhely

állománygyarapodás számadatait befolyásolta, hogy a mozgókönyvtári ellátásban részesülő 4 (megszűnt) könyvtár korábbi állománya hozzájárult a nagykanizsai könyvtár állományának emelkedéséhez. Figyelembe kell még venni, hogy megszűnt a lovászi könyvtár kiskörzeti ellátása. Ezért a lovászi Községi Könyvtár állományából törölt dokumentumok a szécsiszigeti Községi Könyvtárban, illetve a tornaföldei Községi Könyvtárban gyarapodásként jelennek meg.

Az állományapasztás mértéke a hévízi könyvtárban volt a legmagasabb, ahol az állományellenőrzés során 16 530 db dokumentumot kellett törölni.

Dokumentumvásárlásra fordított összeg (eFt)			
	Költségvetésből	Pályázatból	Együtt
A 11 városban működő könyvtár:	49372	2034	51406
A 216 község könyvtár:	23980	1136	25116
Megye könyvtárai összesen:	73352	3170	76522

A dokumentumra fordított összeg a megye közkönyvtáraiban összesen 76 522 000 Ft volt, 1 317 000 Ft-tal több mint az előző évben. Összehasonlítva az elmúlt két év eredményeit, a városi könyvtárak közül elsősorban a kisebbek állománygyarapodásra fordított összege növekedett. Kiemelném Lentit, ahol 1 688 000 Ft-tal és Letenyét, ahol 1 369 000 Ft-tal nőtt a dokumentumra fordított összeg a 2004. évihez képest. Nagykanizsán a kistérségi mozgókönyvtári ellátás is hozzájárult a dokumentum-beszerzési összeg közel 2 millió Ft-tal való megemelkedéséhez.

Az ellátórendszerek közül a legjelentősebb emelkedés a zalaegerszegi ellátórendszerben tapasztalható, ahol szinte valamennyi község többet áldozott dokumentumra 2005-ben, mint korábban.

Az ellátórendszerek szöveges jelentései alapján a községek befizetése 11 277 554 Ft volt összesen, ebből több mint 8 millió forint volt a dokumentumvásárlási hozzájárulásuk. Ezt egészítette ki az 1 733 000 Ft érdekeltségnövelő támogatás. A községek a nagykanizsai ellátórendszer kivételével költségtérítést is fizettek a szolgáltató városi könyvtáraknak.

A legnagyobb mértékben csökkent a dokumentum-beszerzésre fordított összeg a Fejér György Városi Könyvtárban és a Deák Ferenc Megyei Könyvtárban.

A beszerzett új dokumentumok leltári értékének átlaga 1708 Ft volt 2005-ben, a beszerzési kvóta (állománygyarapodási összeg/lakos) megyei átlaga pedig 268 Ft.

A könyvtárak egy része már nem a Könyvtárellátó Közhasznú Társaságtól vásárolja elsősorban a dokumentumokat. Ide tartozik a zalaegerszegi és a hévízi városi könyvtár is. A zalaszentgróti és a zalakarosi könyvtárak pedig már nem is vásárolnak könyveket a KELLO-tól, ugyanakkor a megyei könyvtárnak, valamint a keszthelyi, a nagykanizsai, a lenti, a letenyei könyvtáraknak még mindig elsődleges partnere volt 2005-ben. Az ellátórendszerek közül a lenti és a zalaegerszegi választott inkább más forrást a dokumentumok beszerzésékor.

A 216 községi könyvtár közül csak 95 rendelkezik saját könyvállománnyal, a nem hagyományos dokumentumok pedig alapvetően hiányoznak a községi könyvtárakból, hiszen mindössze 41 könyvtár állományában van AV-dokumentum és

Műhely

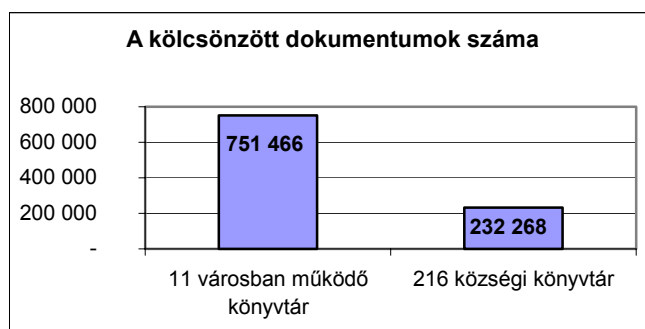
29 könyvtár állományában elektronikus dokumentum. Meg kell itt jegyezni, hogy a 4 ellátórendszerhez tartozó 159 községi könyvtár letéti könyvvállománnyal rendelkezik. Közülük 41 könyvtárnak van saját állománya is, elsősorban azoknak, amelyek iskolai feladatot is ellátnak.

Kurrens időszaki kiadványt a községi könyvtárak 65%-ában nem találhatunk, összesen 142 községi könyvtárban csak könyv jellegű dokumentum van, 11 községi könyvtárba egy, 21 községbe kettő folyóirat jár. A városi könyvtárak közül a nagykanizsai Halis István Városi Könyvtárba jár a legtöbb időszaki kiadvány, 383 db, meghaladva a megyei könyvtár folyóirat-állományának nagyságát.

2005-ben teljes körű állományellenőrzésre került sor egy városi könyvtárban (Hévíz), két városi fiókkönyvtárban, és 21 községi könyvtárban. Részleges állományellenőrzésre került sor a keszthelyi Fejér György Városi Könyvtárban.

A regisztrált könyvtárhasználók száma megyei szinten 1816 olvasóval kevesebb, mint 2004-ben volt; ez elsősorban a városi könyvtárakat és a megyei könyvtárat érintette. Ugyancsak csökkent a személyes használatok száma is. A távhasználatok száma ugyanakkor emelkedő tendenciát mutat.

A könyvtárak dokumentumhasználatát vizsgálva megállapítható, hogy a dokumentumok kölcsönzése továbbra is legnépszerűbb könyvtári szolgáltatás. A városok könyvtáraiból azonban jóval több dokumentumot kölcsönöznek, mint a községekben.

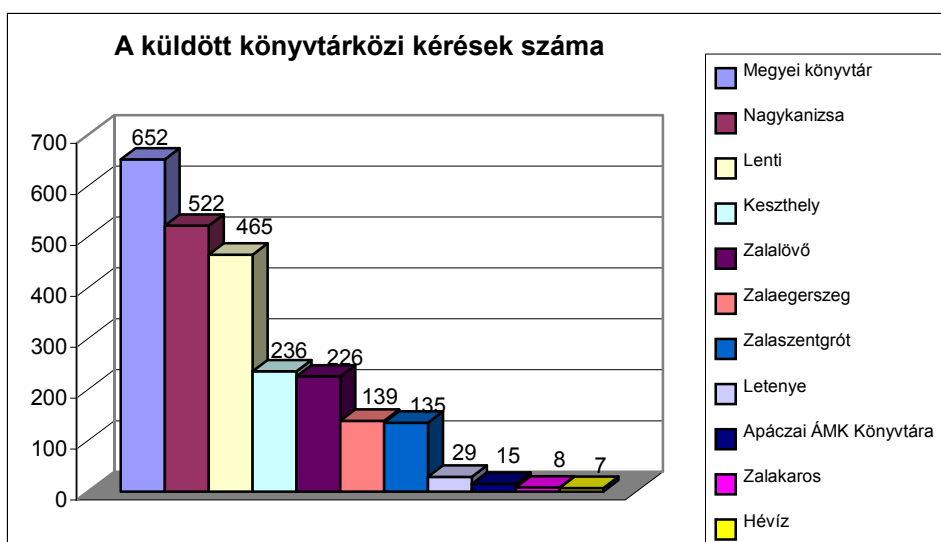
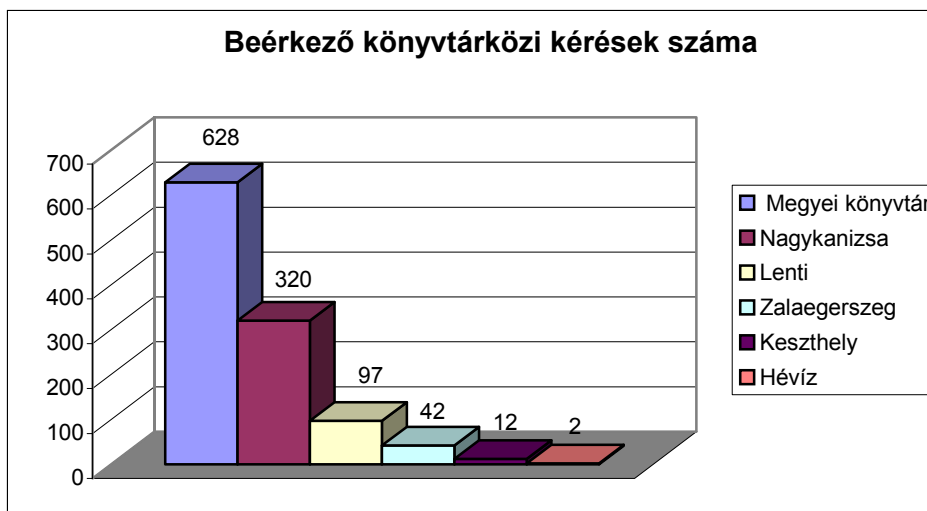

A dokumentumok helyben használata városokban 38%-a, községekben 21%-a az összes dokumentumhasználatnak. A kölcsönzött kötetek száma megyei szinten, az év folyamán több mint 50 ezer db dokumentummal csökkent.

A könyvtárak helyben igénybe vehető szolgáltatásait az olvasók 2005-ben jobban kihasználták, mint korábban. A helyben használat a megyében összesen 524 719 volt, 23 217-tel több, mint 2004-ben. Az emelkedés általában a városokra volt jellemző. Ugyancsak emelkedett a referenz kérdések száma is az év folyamán. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a városokban működő könyvtárakban tették fel a referenz kérdések 96%-át. Az Internet használatok száma szintén emelkedett 2005-ben. A statisztikai jelentő lap nem kérdezett rá az Internet használatok számára, ezt külön adatlapon kérte megadni a megyei könyvtár. Ennek alapján a városi könyvtárakban az összes személyes könyvtárhasználatból átlagosan 15% volt az Internet-használatok száma. A városokban működő könyvtárak közül a legtöbben a megyei könyvtárban vették igénybe ezt a szolgáltatást.

A városi intézmények jelentései alapján egyre nő a fénymásolást igénybe vevő olvasók száma a könyvtárakban; 2005-ben több mint 250 ezer oldal volt a másolatok oldalszáma.

Műhely

A könyvtárközi kölcsönzés számadatai megyei szinten csak kis mértékben változtak, a könyvtárakhoz beérkező kérések száma kis emelkedést, a más könyvtárhoz küldött kérések száma enyhe csökkenést mutat. Könyvtárközi kérés a megyében összesen 6 könyvtárba érkezett. Közülük a legtöbb könyvtárközi kérést (628) az ODR tagkönyvtárak közé tartozó Deák Ferenc Megyei Könyvtár kapta. A nagykanizsai városi könyvtárhoz fordultak kérésükkel 320 esetben, a lenti könyvtárhoz 97 kéréssel. Az eredetiben elküldött dokumentumok száma összesen 812, a nyomtatásban küldött 83 db (75%), az elektronikusan szolgáltatott 83 db volt. A nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár könyvtárközi szolgáltatása megerősödött, 2005-ben 320 dokumentumot kértek tőlük, amelyből 81 db-ot elektronikusan szolgáltatottak.

Más könyvtárhoz a Deák Ferenc Megyei Könyvtár továbbította a legtöbb kérést (652). A nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár 522 dokumentumot, a lenti Városi Művelődési Központ és Könyvtár 465 dokumentumot kért más könyvtártól.

Sajnos a községi könyvtárak továbbra sem használják ki a könyvtárközi kölcsönzés lehetőségeit, közülük 14 könyvtárban fordult elő könyvtárközi kölcsönzés.

Műhely

A legtöbb kérést a vonyarcvashegyi (133) a cserszegtomaji (20), a lovászi (18), és a gelsei (15) könyvtárból küldték.

A könyvtárakban kiemelt szerepet töltöttek be 2005-ben is a rendezvények. A városi intézmények tavaly összesen 1091 programot szerveztek, amelyen 33646 fő vett részt. A legtöbb rendezvényt (412) a megyei könyvtár bonyolította le. A városi könyvtárak közül a keszthelyi Fejér György Városi Könyvtárban került sor a legtöbb (185) ilyen eseményre. A rendezvények többsége (851) a 14 év alatti gyermekek számára szerveződött.

A községekben közel 280 rendezvényre került sor, többségében a hálózati munkatársak közvetítésével. A nagy számú színvonalas rendezvény megvalósítását A Nagy Könyv projekt is elősegítette. Olvasóköri alakultak a megye több pontján, számos előadásra, felolvasóestre, rendhagyó irodalomóra, vetélkedőre stb. került sor.

A könyvtárak irodalmi rendezvényeinek egy része a könyvünnepekhez (Ünnepi Könyvhét és a Gyermekkönyvhét,) a Magyar Kultúra Napjához, a József Attila évfordulóhoz a Magyar Népmese Napjához kapcsolódott. Az Ünnepi Könyvhét vendégei voltak többek között: Csaplár Vilmos, Kabdebó Tamás, Kertész Ákos, Konrád György, Spiró György, Závada Pál.

November 21- december 2. között a Zalai Gyermekkönyvhetek rendezvényein 16 zalai településen 35 rendezvényre került sor. Békés Pál mellett Bosnyák Viktória író, műfordító; Csukovits Enikő író; Darvasi László író; Sándor Csilla Mária szerkesztő; Figura Ede és Rosta Géza előadóművész; Kardos Ferenc könyvtáros; Kardos József pedagógus volt a vendégeink.

A Deák Ferenc Megyei Könyvtárban ebben az évben is tovább folytatódta a Keresztury Irodalmi Kör színvonalas, sokak érdeklődését kiváltó programjai, melyeket havi rendszerességgel tartottak és összesen 13 rendezvényt szerveztek.

A József Attila megyei szavalóversenyt a költészet napja alkalmából rendezték meg a megyében. A városi fordulók után a megyei megmérettetésre a zalaegerszegi József Attila Városi Könyvtárban került sor.

Pályázati támogatásból valósult meg a fogyatékos gyermekek társadalmi integrációját segítő művészeti foglalkozások megszervezése a Deák Ferenc Megyei Könyvtárban.

A megyei levelezős játékok közül ki kell emelni a *Barangolás a gyermekirodalomban* levelezős játékot, amelyet a Deák Ferenc Megyei Könyvtár a Dózsa György Általános Iskolával közösen szervezett.

A József Attila Városi Könyvtár két levelezős játékot bonyolított le. *Bölcs szív, véres kard* címmel egy nagy sikerű történelmi sorozatra került sor; Móra Ferenc születésének 125. évfordulója alkalmából pedig 3-4. osztályos csapatok oldottak meg Mórával kapcsolatos feladatlapokat. A Móra évfordulóhoz kapcsolódott a zalakarosi városi és iskolai könyvtár levelezős játéka is.

A zalalövői városi könyvtár megyei levelezős játéka a József Attila évfordulóhoz kapcsolódott. Ezen kívül megyei mondaíró pályázatot is hirdettek. Mindkettő eredményhirdetésére a Költészet Napja alkalmából került sor.

A nyári időszakban több városi könyvtár (Keszthely, Lenti, Nagykanizsa, Zalaegerszeg) is szervezett olvasótábort. Ezek egy része a könyvtárakban került megrendezésre. A József Attila Városi Könyvtár a Deák Ferenc Megyei Könyvtárral közösen, 25 hátrányos helyzetű 10-13 éves gyerekkel Balatongyörökön táborozott.

Lakossági Internet tanfolyamokat 2005-ben a megyei könyvtár mellett a zalaegerszegi, a nagykanizsai, és a lenti városi könyvtár is szervezett.

Műhely

Multimédiás használó-képző tanfolyamot szervezett a megyei könyvtár a Megyei Művelődési és Pedagógia Intézet és Szakképző Iskolával közösen. Ezen 169 fő vett részt, valamennyien 9. évfolyamos tanulók voltak.

Megyei szakmai továbbképzésekre a Deák Ferenc Megyei Könyvtár szervezésében került sor. Három helyszínen (Keszthelyen és Nagykanizsán a városi könyvtárakban, valamint a megyei könyvtárban) két témakörben került sor konferenciákra: tavasszal *Az esélyegyenlőség elveinek érvényesítése az információ és dokumentumszolgáltatásban*, ősszel pedig *Könyvtárak a nyelvtanulás–nyelvtanítás szolgálatában* címmel. Októberben ismét megrendezésre került az *Összefogás a könyvtárakért, összefogás az olvasókért* országos rendezvénysorozat.

Kiadói tevékenységet a Deák Ferenc Megyei Könyvtár mellett még a zalaegerszegi József Attila Városi Könyvtár és a Halis István Városi Könyvtár végzett. A József Attila Városi Könyvtár megjelentette a *Mint kincset őrzöm* sorozatának 13. számát.

A Deák Ferenc Megyei Könyvtár legjelentősebb kiadványa a 11 évvel ezelőtt útjára indított helytörténeti alapmű, a *Zalai Életrajzi Lexikon* 3. javított, bővített kiadása. A széles körű összefogással, a Nemzeti Kulturális Alapprogram, a Zala Megyei Önkormányzat és a Zalaegerszegi Millecentenárium Közalapítvány támogatásával, a Deák Ferenc Megyei Könyvtár kiadásában megjelent új változat több mint 900 nevet tartalmaz az egykori Zala vármegye területéről. Adatbázisba rendezett változata a Deák Ferenc Megyei Könyvtár honlapján (<http://www.dfmk.hu/adatbazisaink>) vehető igénybe. Az adatbázis alkalmas helynevek, dátumok, foglalkozások szerinti keresésre, így a Délnyugat-Dunántúl történetének egyik legszéleskörűbben használható adattára került a felhasználók rendelkezésére.

A megyei könyvtár megjelentette a *Zalai Könyvtári Levelező* 1-2. számát, amely beszámolt a hálózatban végzett szakmai munkáról, a megyei és országos könyvtári programokról, az egyes könyvtárakban folyó műhelymunkákról. Az elmúlt évekhez hasonlóan márciusban elkészítették a *Zala megyei könyvtárak előző évi főbb statisztikai mutatóit és viszonyszámait* tartalmazó kiadványt, amelyet eljuttattak a tagintézményeknek és a fenntartó önkormányzatoknak. Mindkét kiadvány elérhető a Deák Ferenc Megyei Könyvtár honlapján is.

A szakirodalmi információk népszerűsítése céljából adja ki a Deák Ferenc Megyei Könyvtár a Gyermekkönyvtári információ (GYI) című hírlevelet, amelyet a Zalai Gyermekkönyvtáros Műhely tagjai közösen szerkesztenek. Kéthavonta jelenik meg, felhívja a gyermekkönyvtárosok figyelmét a megjelent papíralapú és elektronikus információkra (cikkek, internetes források).

Az *Olvasó lurkó* című havi folyóiratot a DFMK a 7-11 éves gyermekek számára jelenteti meg 2005. májusától, amely nyomtatásban és elektronikusan is hozzáférhető.

Elkészült *A kistelepülési könyvtárosok kézikönyvének* kézírata, amelynek megjelentetésére 2006-ban kerül majd sor.

A Halis István Városi Könyvtár nyomtatott kiadványt nem adott ki, viszont jelentősen bővült a könyvtár honlapján, illetve a NagyKar oldalon elhelyezett elektronikus dokumentumok száma (<http://www.nagykar.hu>).

A korábbi évek gyakorlatának megfelelően a megyei könyvtár hálózati és módszertani szolgálata elkészítette a hálózat tagjai számára a beiratkozási és munkanaplókat, az érdekltség-növelő támogatáshoz szükséges igazolás adatlapját, amelyeket megküldött minden érdekelt könyvtárnak és fenntartónak. Módszertani

segítségként további iratmintákat is készített a csoport - igény esetén - a községi könyvtáraknak (alapító okirat, küldetésnyilatkozat, könyvtárhasználati szabályzat, szervezeti és működési szabályzat, programok, rendezvények meghívói).

A megyei könyvtár könyvkötészete önköltségi áron végezte a hálózat tagkönyvtárai számára a folyóiratok kötését, a pótolhatatlan könyvek újrakötését, igény szerint programfüzetek, szakmai kiadványok fűzését, könyvtári feliratok elkészítését, választók kasírozását. (Külön kérésre a *folyóiratok*, *könyvek kiszállítását* is.) Sajnos a könyvtárak számára végzett munka csökken, mert mind kisebb összeget tudnak erre a célra fordítani. Ugyanakkor új megrendelőként jelentkezett ebben az évben a kisebb városi könyvtárak közül Hévíz és Zalaszentgrót.

A kötetési és restaurálási anyagok vásárlásához kerestük a pályázati lehetőségeket is. Így a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatása is hozzájárult ahhoz, hogy e megyei szolgáltatást önköltséges áron lehetett biztosítani. A megye 7 könyvtára, valamint még három intézmény összesen 4222 dokumentumot kötött. Ezek többsége félvázon kötés volt. A városi könyvtárak ellátórendszerei gondoskodtak a községi állományok kötéséről is.

A Deák Ferenc Megyei Könyvtár szakmai kiadványai házi sokszorosítással készültek, a kötetést pedig a megyei könyvtár kötetése végezte. Ezek tették ki a puhakötésben elkészült 2329 db dokumentumot. A TEKÉ-t és a Zalai Könyvtári Levelezőt 350-350 példányban, a beiratkozási naplókat és munkanaplókat pedig 260 példányban állítottuk elő, és minden zalai könyvtárba eljuttattuk azokat. A gyermekkönyvtár kiadványai (Olvasó Lurkó, Gyermekkönyvtári Információ, Gyermek könyvhetek programfüzetei), a megyei munkaterv, jelentések és a Zala megye településeinek könyvtári ellátása c. tanulmány kisebb példányszámban jelentek meg.

A statisztikai adatok tükrében megállapíthatjuk, hogy a megye lakossága továbbra is igényli a nyilvános könyvtári szolgáltatásokat, igaz, a számok arra engednek következtetni, hogy az igénybe vett szolgáltatások megváltoznak. Kicsit csökkent ugyan a beiratkozott olvasók és a személyes könyvtárhasználatok száma, amelynek oka lehet, hogy az utóbbi években a költségvetési megszorítások folytán csökkent a könyvtárakban az új dokumentumok beszerzése, és így kevésbé megfelelő kínálat. Átalakultak az olvasási szokások is, a szépirodalom olvasása visszaszorulóban van, az olvasás motiváló tényezője elsősorban a tanulás.

Az anyagi nehézségek ellenére jó néhány területen sikerült előbbre lépni, korszerűsíteni, fejleszteni az intézmények szolgáltatásait, maximálisan kihasználva a pályázatok adta lehetőségeket.

A kistélepülések ellátásában a megyében még mindig a hagyományos hálózatgondozás és az ellátórendszerek működtetése a jellemző, de megkezdődött már e feladatellátás átszervezése, a mozgókönyvtári ellátási forma bevezetése kistérségi keretek között. A könyvtári rendszerben szükség van a *működőképes intézményekre* vagy *szolgáltató helyekre*, mert ezek tudják, a saját szolgáltatásaikon túl, közvetíteni, közelebb vinni a kisebb településeken élő lakosság jelentős részéhez a nagyobb intézmények magasabb szintű szolgáltatásait.

Sebestyénné Horváth Margit

